

FIȘA DISCIPLINEI

Teologie liturgică I / Liturgical Theology I

Anul universitar 2026-2027

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca
1.2. Facultatea	De Teologie Ortodoxă
1.3. Departamentul	De Teologie Ortodoxă
1.4. Domeniul de studii	Teologie (Ortodoxă)
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Teologie Ortodoxă Didactică/ Didactic Orthodox Theology
1.7. Forma de învățământ	Învățământ cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	Teologie Liturgică I / Liturgical Theology I			Codul disciplinei	OLR3335
2.2. Titularul activităților de curs	Arhim. Lect. Univ. dr. Pinteș Ștefan (Simeon)				
2.3. Titularul activităților de seminar	Arhim. Lect. Univ. dr. Pinteș Ștefan (Simeon)				
2.4. Anul de studiu	III	2.5. Semestrul	I	2.6. Tipul de evaluare	Examen
2.7. Regimul disciplinei	Obligativu		2.8. Tipul disciplinei		Disciplină de specializare (DS)

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					12
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					7
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					10
Tutoriat (consiliere profesională)					1
Examinări					2
Alte activități					1
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				33	
3.8. Total ore pe semestru				75	
3.9. Numărul de credite				3	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Ne este cazul
4.2. de competențe	Cunoștințe teologice fundamentale și capacitatea de lectură, înțelegere și analiză a textelor teologice.

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Participarea la activitățile didactice și parcurgerea bibliografiei indicate.
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Participarea activă la seminar; parcurgerea bibliografiei și a textelor indicate; pregătirea și prezentarea sarcinilor de seminar.

6.1. Competențele dobândite în urma absolvirii programului de studii (se preiau din planul de învățământ)¹

Competențe profesionale	
Codul competenței	Competență
CP1	Aplică strategii didactice interculturale <i>Applies intercultural teaching strategies.</i>
CP4	Adaptează strategia didactică la abilitățile elevilor. <i>Adapts the teaching strategy to students' abilities.</i>
CP5	Evaluează progresul școlar al elevilor. <i>Assesses students' academic progress.</i>
Competențe transversale	
Codul competenței	Competență
CT2	Utilizează instrumente informatice. <i>Uses IT tools.</i>
CT3	Predă noțiuni de literatură, artă, muzică, filosofie. <i>Teaches concepts of literature, art, music, and philosophy.</i>

6.2. Rezultatele învățării specifice programului de studii (se preiau din planul de învățământ)²

Rezultatele învățării vizate prin disciplină		
Codul competenței	Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)	Abilități academice specifice (Specific academic skills)

¹ Se vor prelua din Planul de învățământ al programului de studii acele competențe profesionale și/sau transversale la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa disciplinei. Pentru fiecare competență se va prelua întregul enunț, inclusiv codul competenței, cu formularea care apare în planul de învățământ, fără modificări. Dacă nu se preia nici o competență din oricare din cele două categorii, se șterge linia din tabel aferentă acelei categorii.

² Se menționează rezultatele învățării specifice programului de studiu la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa. Enunțurile, preluate fără modificări din Planul de învățământ în funcție de tipul disciplinei (DF/DS/DC) se trec în dreptul competenței asociate.

CP1	1. Studentul înțelege fundamentele biblice și pedagogice ale educației interculturale <i>The student understands the biblical and pedagogical foundations of intercultural education</i>	1. Studentul corelează conținuturi teologice cu strategii didactice adecvate diversității culturale <i>The student correlates theological content with teaching strategies appropriate to cultural diversity</i>
CP4	2. Studentul înțelege diferențele dintre abilitățile elevilor în receptarea conținuturilor teologice <i>The student understands differences among students' abilities in receiving theological content</i>	2. Studentul adaptează explicațiile biblice, morale și dogmatice la nivelul clasei <i>The student adapts biblical, moral, and dogmatic explanations to class level</i>
CP5	3. Studentul cunoaște principii de evaluare aplicabile progresului școlar la disciplinele religioase <i>The student knows assessment principles applicable to school progress in religious education</i>	3. Studentul formulează criterii de evaluare pentru cunoștințe biblice, istorice, morale și doctrinare <i>The student formulates assessment criteria for biblical, historical, moral, and doctrinal knowledge</i>
CT2	Studentul cunoaște utilizarea instrumentelor informatice în formarea didactică și activitățile școlare <i>The student knows the use of IT tools in teacher training and school activities</i>	Studentul aplică instrumente digitale în instruire asistată, documentare și organizarea activităților educaționale <i>The student applies digital tools in assisted training, documentation, and organizing educational activities</i>
CT3	Studentul explică valoarea formativă a literaturii, artei, muzicii și filosofiei <i>The student explains the formative value of literature, art, music, and philosophy</i>	Studentul integrează concepte culturale în activități educaționale, lingvistice și interdisciplinare <i>The student integrates cultural concepts into educational, linguistic, and interdisciplinary activities</i>

7. Rezultatele învățării specifice disciplinei

Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)
1. Studentul definește și explică noțiunile fundamentale ale teologiei liturgice, precum cult, cult intern și extern, cult public și particular, precum și raportul dintre religie și cult.
2. Studentul cunoaște fundamentele biblice, teologice și istorice ale cultului creștin și principalele etape ale dezvoltării acestuia.
3. Studentul înțelege funcțiile și caracteristicile fundamentale ale cultului ortodox, precum și dimensiunea sa eclesiologică, sacramentală, comunitară și eshatologică.

4. Studentul cunoaște structura adunării liturgice și rolul clerului și al credincioșilor laici în cultul Bisericii Ortodoxe.
Abilități academice specifice (Specific academic skills)
1. Studentul identifică, analizează și interpretează texte și izvoare liturgice, utilizând terminologia teologică specifică disciplinei.
2. Studentul corelează conținuturile teologiei liturgice cu cele biblice, dogmatice, istorice, pastorale și culturale, formulând explicații adaptate contextului educațional.
3. Studentul utilizează critic bibliografia de specialitate și instrumentele digitale de documentare pentru elaborarea și prezentarea unei teme de teologie liturgică.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare - învățare	Observații ³
1. Introducere în studiul Liturgicii: Prezentarea disciplinei (obiectul, împărțirea materiei, metoda de studiu); Istoriografia și bibliografia Liturgicii; Cerințe și modalități de examinare;	Prelegere, explicație, problematizare, dezbateri/discuție colectivă, analiza textelor și izvoarelor liturgice.	
2. Teoria cultului: a) Definiția și esența cultului; b) Cult intern și cult extern; c) Cult public și cult particular; d) Religie și cult.	Prelegere, explicație, problematizare, dezbateri/discuție colectivă, analiza textelor și izvoarelor liturgice.	
3. Dumnezeu și omul în cultul Noului Legământ: Factorii cultului și raportul dintre ei; obiectivele secundare ale cultului creștin;	Prelegere, explicație, problematizare, dezbateri/discuție colectivă, analiza textelor și izvoarelor liturgice.	
4. Scopurile sau funcțiile cultului ortodox: a) De adorare; b) Harismatic sau sfântor; c) Didactic sau catehetic;	Prelegere, explicație, problematizare, dezbateri/discuție colectivă, analiza textelor și izvoarelor liturgice.	
5. Instituirea și evoluția cultului creștin: Originea și instituirea; Cultul creștin în epoca apostolică; Cultul creștin în perioada persecuțiilor; Cultul creștin în perioada Sinoadelor ecumenice și a iconoclasmului; Cultul creștin după iconoclastism; Cultul Bisericilor vechi-orientale; Cultul Bisericii romano-catolice; Cultul confesiunilor protestante și neoprotestante;	Prelegere, explicație, problematizare, dezbateri/discuție colectivă, analiza textelor și izvoarelor liturgice.	

³ De exemplu aspecte organizatorice, recomandări pentru studenți, aspecte specifice legate de curs/seminar cum ar fi invitarea unor practicieni în domeniu etc.

6. Caracteristicile cultului ortodox: Vechimea; Caracterul sacrificial și ierarhic; Uniformitatea și stabilitatea; Bogăția, varietatea și frumusețea formelor cultului; Caracterul eclesiologic și comunitar; Simbolismul sau caracterul epifanic și eshatologic; Caracterul cosmic; Cult și cultură;	Prelegere, explicație, problematizare, dezbateri/discuție colectivă, analiza textelor și izvoarelor liturgice.	
7. Clerul creștin și funcțiile sale liturgice în Biserica primară: Originea clerului creștin. Preoția lui Hristos și a Sfinților Apostoli; Cele trei trepte ale preoției sacramentale în Biserica primară; Problema harismaticilor;	Prelegere, explicație, problematizare, dezbateri/discuție colectivă, analiza textelor și izvoarelor liturgice.	
8. Rolul și funcțiile liturgice ale preoției sacramentale în Biserica primară și în cultul ortodox: Slujirea sacramentală a episcopului; Preotul ca persoană liturgică; Funcția liturgică a diaconului;	Prelegere, explicație, problematizare, dezbateri/discuție colectivă, analiza textelor și izvoarelor liturgice.	
9. Prezența și rolul laicilor în cult.	Prelegere, explicație, problematizare, dezbateri/discuție colectivă, analiza textelor și izvoarelor liturgice.	

Bibliografie

- Cărți de cult: *Liturghierul*, *Ceaslovul*, *Catavasierul* sau *Octoiul Mic*, *Triodul*, *Penticostarul*, *Octoiul Mare*, *Mineiul* (edițiile oficiale recente);
- BRANIȘTE, Ene, *Liturgica generală*, Editura I.B.M., București, 1985;
- BRANIȘTE, Ene, *Liturgica teoretică*, manual pentru Seminarile teologice, Ed. IBM, București;
- EVDOKIMOV, Paul, *Rugăciunea în Biserica de Răsărit*; trad. rom. C. Bolocan, Edit. Polirom, Iași, 1996;
- GHIUȘ, Arhim. Benedict, *Taina Răscumpărării în iconografia ortodoxă*, Edit. IBMBOR, București, 1998;
- ICA, Ioan jr., *Canonul Ortodoxiei I. Canonul apostolic al primelor secole*, Edit. Deisis/Savropoleos, Sibiu, 2008;
- NECULA, Nicolae, *Tradiție și înnoire liturgică*, vol. I, II, III, Galați 1996, 2001, București 2005;
- SCHMEMANN, Alexandru, *Introducere în teologia liturgică*, Sophia, București 2002;
- SCRIMA, Andre, *Biserica Liturgică*, Humanitas, București 2005;
- SPIDLIC, Tomas, *Spiritualitatea răsăritului creștin, vol II: Rugăciunea*, ed. Deisis, Sibiu 1998;
- STĂNILOAIE, Dumitru, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia Ortodoxă*, ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1986;
- TAFT, Robert, *Ritul bizantin*, Edit. Reîntregirea 2008;
- VINTILESCU, Pr. Petre, *Despre poezia iconografică din cărșile de ritual și cântarea bisericească*, ed. a II-a, Edit. Renașterea, 2005;

- VASILIOS, Arhimandritul [= Vasilios GONDIKAKIS], *Intrarea în Împărăție. Elemente de trăire liturgică a tainei unității în Biserica Ortodoxă*; trad. rom. I. Ică, Edit. Deisis, Sibiu, 1996.

8.2 Seminar / laborator		
Metode de predare - învățare	Observații	
1. Metodologia elaborării unei lucrări științifice în domeniul liturgicii speciale; bibliografia specifică disciplinei;	Analiză de text, dezbateri, studiu de caz, prezentare individuală, referat, activitate aplicativă.	
2. Literatura liturgică: Pasaje liturgice din Sfânta Scriptură; Literatura liturgică în primele veacuri creștine; literatura liturgică în perioada patristică; literatura mistagogică bizantină; literatura liturgică ortodoxă în veacul al XX-lea;	Analiză de text, dezbateri, studiu de caz, prezentare individuală, referat, activitate aplicativă.	
3. Noțiuni de imnografie și imnologie: Limbajul liturgic și comunicarea în liturghie; Imnografia biblică: Psalmii în cultul Bisericii; Cele opt linii melorice (glasuri) ale bisericii Ortodoxe; Cărțile liturgice, rolul și folosirea lor în cultul Bisericii Ortodoxe Române; Poezia imnografică creștină: genurile poetice mai importante (canonul, troparul, condacul, acatistul, paraclisul etc);	Analiză de text, dezbateri, studiu de caz, prezentare individuală, referat, activitate aplicativă.	
4. Persoanele liturgice: Personalul clerical în Biserica Ortodoxă; Hirotonia femeii și problemele interconfesionale; Clerul inferior;	Analiză de text, dezbateri, studiu de caz, prezentare individuală, referat, activitate aplicativă.	
5. Formarea liturgică: Problema formării liturgice a clerului și a laicilor azi; necesitatea formării continue; Metode de formarmare liturgică; Mișcarea liturgică.	Analiză de text, dezbateri, studiu de caz, prezentare individuală, referat, activitate aplicativă.	
Bibliografie • Cărți de cult: <i>Liturghierul</i>, <i>Ceaslovul</i>, <i>Catavasierul</i> sau <i>Octoiul Mic</i>, <i>Triodul</i>, <i>Penticostarul</i>, <i>Octoiul Mare</i>, <i>Mineiul</i> (edițiile oficiale recente); • BRANIȘTE, Ene, <i>Liturgica generală</i>, Editura I.B.M, București, 1985; • BRANIȘTE, Ene, <i>Liturgica teoretică</i>, manual pentru Seminariile teologice, Ed. IBM, București; • EVDOKIMOV, Paul, <i>Rugăciunea în Biserica de Răsărit</i>; trad. rom. C. Bolocan, Edit. Polirom, Iași, 1996; • GHIUȘ, Arhim. Benedict, <i>Taina Răscumpărării în imnografia ortodoxă</i>, Edit. IBMBOR, București, 1998;		

- ICĂ, Ioan jr., *Canonul Ortodoxiei I. Canonul apostolic al primelor secole*, Edit. Deisis/Savropoleos, Sibiu, 2008;
- NECULA, Nicolae, *Tradiție și înnoire liturgică*, vol. I, II, III, Galați 1996, 2001, București 2005;
- SCHMEMANN, Alexandru, *Introducere în teologia liturgică*, Sophia, București 2002;
- SCRIMA, Andre, *Biserica Liturgică*, Humanitas, București 2005;
- SPIDLIC, Tomas, *Spiritualitatea răsăritului creștin, vol II: Rugăciunea*, ed. Deisis, Sibiu 1998;
- STĂNILOAIE, Dumitru, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia Ortodoxă*, ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1986;
- TAFT, Robert, *Ritul bizantin*, Edit. Reîntregirea 2008;
- VINTILESCU, Pr. Petre, *Despre poezia imnografică din cărșile de ritual și cântarea bisericească*, ed. a II-a, Edit. Renașterea, 2005;
- VASILIOS, Arhimandritul [= Vasilios GONDIKAKIS], *Intrarea în Împărăție. Elemente de trăire liturgică a tainei unității în Biserica Ortodoxă*; trad. rom. I. Ică, Edit. Deisis, Sibiu, 1996.

9. Evaluare

Tip activitate	9.1 Criterii de evaluare ⁴	9.2 Metode de evaluare ⁵	9.3 Pondere din nota finală
9.4 Curs	Însușirea corectă a noțiunilor fundamentale; cunoașterea principalelor etape ale evoluției cultului; capacitatea de explicare și corelare a conceptelor teologico-liturgice; utilizarea adecvată a terminologiei de specialitate	Examen oral	70%
9.5 Seminar/laborator	Participarea activă; parcurgerea bibliografiei și a textelor indicate; capacitatea de analiză a textelor liturgice; calitatea pregătirii și prezentării sarcinilor de seminar	Evaluare continuă; prezentare/referat și activitatea la seminar	30%
9.6 Standard minim de promovare			
Obținerea notei minime 5 (cinci); cunoașterea noțiunilor fundamentale ale disciplinei și a principalelor etape ale dezvoltării cultului creștin; capacitatea de a utiliza corect terminologia liturgică și de a explica elementele fundamentale ale cultului ortodox; îndeplinirea cerințelor minimale aferente activității de seminar.			

⁴ Criteriile de evaluare trebuie să reflecte direct rezultatele învățării vizate la nivel de program de studii, respectiv la nivel de disciplină. Mai concret, se evaluează achizițiile de învățare menționate în rezultatele anticipate ale învățării.

⁵ Se recomandă stabilirea atât a metodelor de evaluare finală, cât și a strategiei de evaluare pe parcurs.

10. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)⁶

		Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă						
								Nu se aplică nici o etichetă

Data completării:

20.06.2026

Semnătura titularului de curs

Arhivu. S. Picta

Semnătura titularului de seminar

Arhivu. S. Picta

Data avizării în departament:

20.07.2026

Semnătura directorului de departament

D. Amfiteu

⁶ Selectați o singură etichetă, cea care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivește cel mai bine disciplinei. Dacă disciplina tratează tema dezvoltării durabile la modul general (de ex. prin prezentarea/introducerea cadrului general al dezvoltării durabile etc.) atunci se poate alocă eticheta generală de Dezvoltare Durabilă. Dacă niciuna dintre etichete nu descrie disciplina, selectați ultima opțiune: „Nu se aplică nici o etichetă”.